

Nucli de Sant Martí de Tous

Sant Martí de Tous

Ubicació

Comarca: Anoia
Lloc/Adreça: Sant Martí de Tous
Alçada: 457

Coordenades:

Latitud: 41.55977
Longitud: 1.5248
UTM Est (X): 376987
UTM Nord (Y): 4601951

Classificació

Número de fitxa: 08226 - 216
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Conjunt arquitectònic
Estil / època: Medieval Modern Contemporani
Segle: X -XX
Estat de conservació: Bo
Protecció: Inexistent
Accés: Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat: Privada
Titular: Diversos propietaris
Autoria de la fitxa: Núria Cabañas
Data de registre de la fitxa: dt., 17/01/2017 - 01:00

Descripció

El nucli de Sant Martí de Tous es troba situat a 465 m d'altitud a la confluència de les diverses rieres que formen la riera de Tous, formant un nucli als vessants del turó on es situa el castell. El nucli va néixer entorn el primitiu castell (segons F. Carreras i Candi fou construït l'any 798) del qual les primeres notícies

documentals del castell daten del segle X i que actualment encara resta dempeus a la part alta del turó. Al costat del castell en desataca l'església parroquial d'origen romànic, tot i que l'actual és de l'any 1892. Actualment conserva alguns elements de d'urbanisme medieval com és el carrer de les Voltes, que distribueix el pas des de la Plaça Manuel Girona cap al castell i l'església parroquial i els antics carrers esglaonats que condueixen cap al castell. El creixement de la vila és va dur a terme a partir del segle XIX ocupant la vessant oest de l'actual terme, amb la creació d'un nou urbanisme amb carrers com el de la carretera, el carrer diputació i el carrer indústria.

Història

Sant Martí de Tous, anomenat Tous fins l'any 1916 arran d'un Real Decret que es va decidir canviar el nom de diversos municipis perquè molts tenien el nom repetit. En el cas de Tous es va afegir el nom de Sant Martí en honor al patró de la parròquia.

El nucli de Tous va néixer entorn el primitiu castell situat a la part alta del turó i de l'església parroquial de Sant Martí. Antigament formava part del castell de Montbui i durant el període de repoblament, el comte Borrell I, l'any 960 va donar el castell de Tous i les seves terres al bisbat de Vic, juntament amb altres castells, per repoblar la zona. Aquest fet es reflecteix amb alguns topònims, avui dia encara existents a Tous, provinents de la Plana de Vic com és el cas de Sentfores. Al segle XI va encarregar la defensa del territori i del castell al levita Guillem d'Oló o de Mediona. Un cop mort Guillem l'any 1034 el castell va passar als castlans de cognom Tous, amb Bernat de Tous i el seu fill Ramon. L'any 1318 el bisbe de Vic cedí a Jaume II el castell de Tous, juntament amb el de Montbui i Ocelló. No obstant, la castlania de Tous seguí essent per Pere de Tous, tot i està en mans del monarca. L'any 1423 el castell de Tous fou venut a Ponç de Perellós que va morir l'any 1425 i el domini va passar a la seva germana Joana de Perellós que s'ho va vendre l'any 1441 a Joan Sapllana. Després de la guerra Civil Catalana (1462-1472) trobem com a senyor de Tous a Pere de Queralt. Aquest fet és arran de la poca disponibilitat que tenia Guillem Ramon Sapllana, veguer de Barcelona, per assumir els assumptes del castell va anomenar a Pere com a delegat i usufructuari del castell. L'any 1505 Isabel Sapllana va cedir el Castell a la comunitat del monestir de Sant Jeroni de la Vall de Betlem, els Murtra, situats a Badalona que tingueren el domini fins l'any 1835, moment de les desamortitzacions. Els Jerònims van adquirir el domini total de Tous i de les dependències parroquials des de 1539. A finals del segle XVIII i durant el segle XIX hi ha un retrocés en l'expansió econòmica a causa de les colònies americanes i de les guerres carlines.

L'església parroquial de Sant Martí d'origen romànic tot i que apareix citada en les llistes de parroquials del bisbat de Vic al segle XI amb el nom de Tous. Tot i així, no és estrany apuntar que fos edificada al costat i durant el mateix període que el castell al segle X. Des de els seus inicis va exercir funcions parroquials, les quals encara manté actualment. L'antiga església va ser substituïda per una església d'estil gòtic durant el primer quart del segle XIV, atès que les visites pastorals del bisbat de Vic que comencen l'any 1330 ja fan referència a l'església gòtica de Tous i de la quals queden alguns vestigis com un antic finestral. L'any 1892 s'edificà l'església actual, d'una sola nau i amb un campanar de torre quadrada, que fou beneïda l'any 1894 pel bisbe Morgades.

Bibliografia

- AAVV. (1981): Catalunya Romànica. El Penedès-L'Anoia. Vol. XIX. Barcelona. Fundació Enciclopèdia Catalana.
- AAVV. (1992): Gran Geografia Comarcal de Catalunya. Alt Penedès, Baix Penedès, Garraf i Anoia. Barcelona. Enciclopèdia Catalana.
- AAVV. (2003): Tous, mil anys d'història. Publicacions de l'Abadia de Montserrat 1981. Editorial Claret, Sau.
- CATALÀ, P. (1990): Els Castells Catalans. Vol V. Rafael Dalmau Editor. Barcelona.

TORRAS I RIBÉ, JM. (1991): Història de les comarques de Catalunya. Anoia. Volum II. Edicions Selectes. Manresa.

VIDAL, E. (1999): Tous, memòria propera. Recull d'històries. Editorial Claret. Barcelona.

